



## نگاهی به سیاست‌های کشورهای در خصوص محصولات تراریخته

### مقدمه

یکی از دستاوردهای فناوری زیستی نوین، تولید محصولات تغییر ژنتیکی یافته (تراریخته) است از جمله گیاهان مقاوم به آفات و علف‌کش، داروهای نو ترکیب، تولیدات صنعتی و فرآورده‌های غذایی است که سبب افزایش کمی و کیفی محصولات صنایع مرتبط شده است. با این حال، مخاطرات احتمالی ناشی از این محصولات بر سلامت انسان، محیط زیست و غیره سبب شده تا سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای مختلف قوانین و مقررات خاصی برای استفاده ایمن از فناوری زیستی نوین و محصولات آنها اتخاذ نمایند.

در حال حاضر، از بین ۱۹۶ کشور جهان، ۲۸ کشور مبادرت به کشت گیاهان تراریخته می‌کنند که ۵ کشور عمده تولیدکننده عبارتند از: آمریکا، برزیل، آرژانتین، هند و کانادا. حدود ۹۹ درصد گیاهان تراریخته کشت شده نیز شامل سویا، ذرت، پنبه و کانولا (کلزا) است که در تهیه روغن و سایر مصارف صنعتی به کار می‌رود.

مطالعه قوانین و مقررات کشورهای مختلف<sup>۱</sup> نشان می‌دهد که اکثر کشورهای جهان در زمینه تولید، واردات، برچسب‌گذاری و سایر موضوعات مرتبط با محصولات تراریخته، سیاست‌ها، قوانین و مقررات خاص خود را دارند. به‌عنوان مثال، در خصوص برچسب‌گذاری محصولات تراریخته، کشورهای مختلف سیاست‌های متفاوتی را اتخاذ کرده‌اند، به طوری که حد آستانه<sup>۲</sup> جهت الزام به برچسب‌گذاری متفاوت است. با این حال، رعایت حقوق مصرف‌کنندگان و اطلاع‌رسانی به مردم، از اقدامات اکثر کشورها در حوزه قانونگذاری محصولات تراریخته است. از طرف دیگر، برای واردات محصولات تراریخته در کشورهای مختلف، ارزیابی ایمنی و اخذ مجوز الزامی است.

مهمترین قانون مرتبط با محصولات تراریخته در ایران، قانون «ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران» است که برای تضمین بهره‌برداری از فواید فناوری زیستی جدید و پیشگیری از آثار سوء احتمالی کاربرد این فناوری بر تنوع زیستی، سلامت انسان، دام، گیاه و محیط زیست در سال ۱۳۸۸ تصویب شد. این قانون، به‌نوعی سازوکار اجرایی قانون «الحاق دولت به پروتکل ایمنی زیستی (کارتاهنا)» را نیز مشخص می‌کند. با این حال، تنها از تولید تجاری گیاهان تراریخته در کشور جلوگیری به عمل آمده، اما در خصوص واردات این نوع محصولات، کنترل و نظارت دقیقی صورت نگرفته است. وجود دیدگاه‌های متفاوت در خصوص مخاطرات محصولات تراریخته، ایرادات و اشکالات قانون ایمنی زیستی و نبود ضمانت اجرایی سبب شده تا چالش‌های جدی پیش‌روی تولید، واردات و مصرف این محصولات در ایران وجود داشته باشد. بنابراین به نظر می‌رسد رفع اشکالات قانون ایمنی زیستی ایران، تأمین الزامات تولید، مصرف، واردات و صادرات محصولات تراریخته از جمله کنترل و نظارت بر واردات، برچسب‌گذاری و رعایت حقوق مصرف‌کنندگان و تأمین زیرساخت‌های لازم جهت تحقیقات و تولید محصولات تراریخته ضروری است.

معاونت پژوهش‌های  
زیربنایی و امور  
تولیدی  
دفتر: مطالعات ارتباطات  
و فناوری‌های نوین

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:  
۲۸۰۱۵۶۴۸

تاریخ انتشار:  
۱۳۹۶/۱۰/۱۱

۱. رجوع شود به گزارش «مطالعه قوانین کشورهای منتخب در حوزه محصولات تراریخته». ۱۳۹۶. شماره مسلسل ۱۵۵۵۲. مرکز پژوهش‌های مجلس اسلامی.

۲. درصد ماده GMO در یک محصول که بالاتر از آن، نیازمند برچسب‌گذاری است.

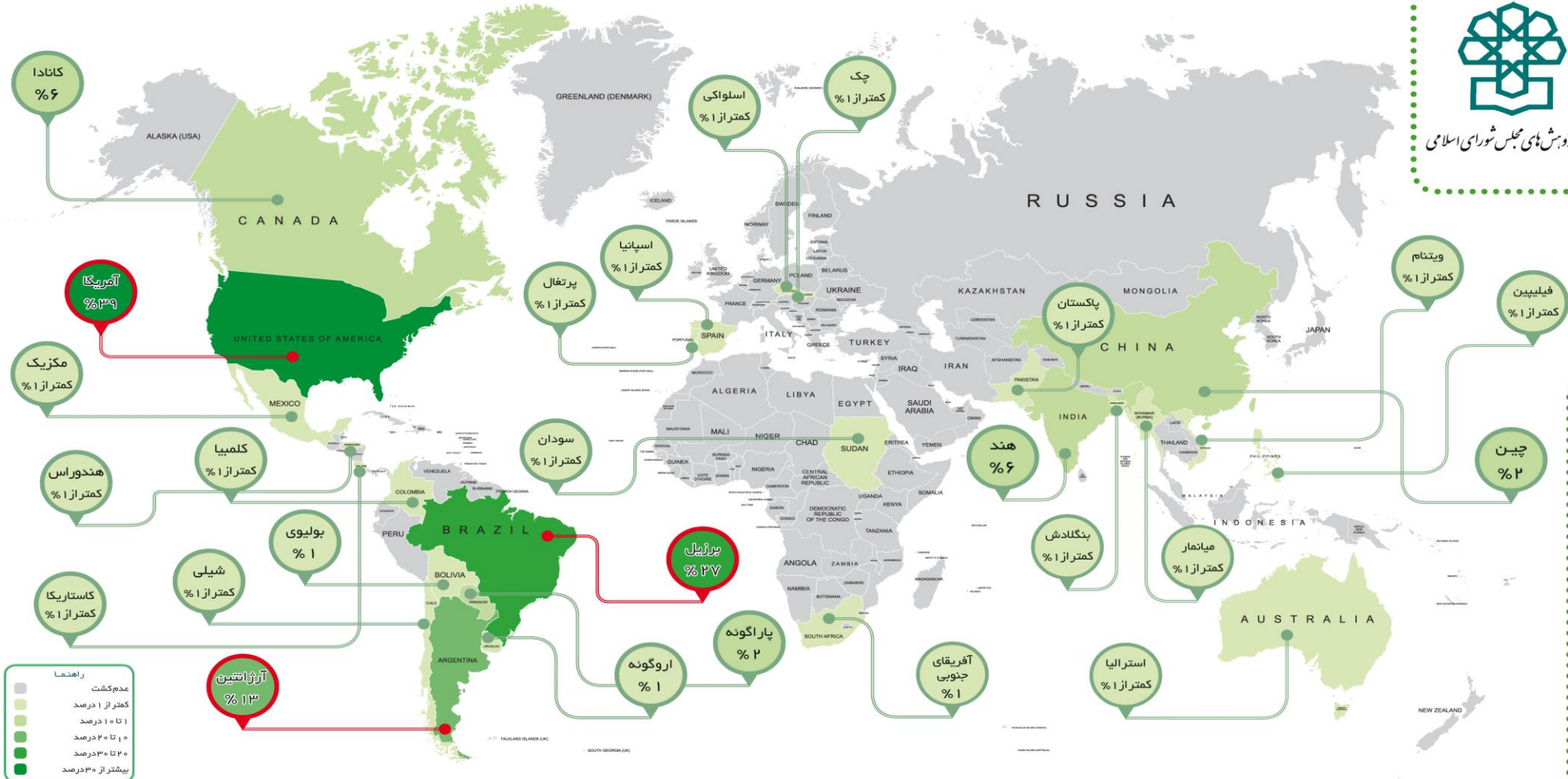


# زمین‌های زیر کشت محصولات زراعی تراریخته به تفکیک کشورها در سال ۲۰۱۶

Transgenic



مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی



30 kg. NET WT.  
GROWN IN THE U.S.



### سیاست های برچسب گذاری محصولات تراریخته در کشورهای منتخب

برچسب گذاری  
همه GMOها

برچسب گذاری  
بالاتر از حد  
۰/۹ درصد

برچسب گذاری  
بالاتر از حد  
۱ درصد

برچسب گذاری  
بالاتر از حد  
۵ درصد

عدم  
برچسب گذاری



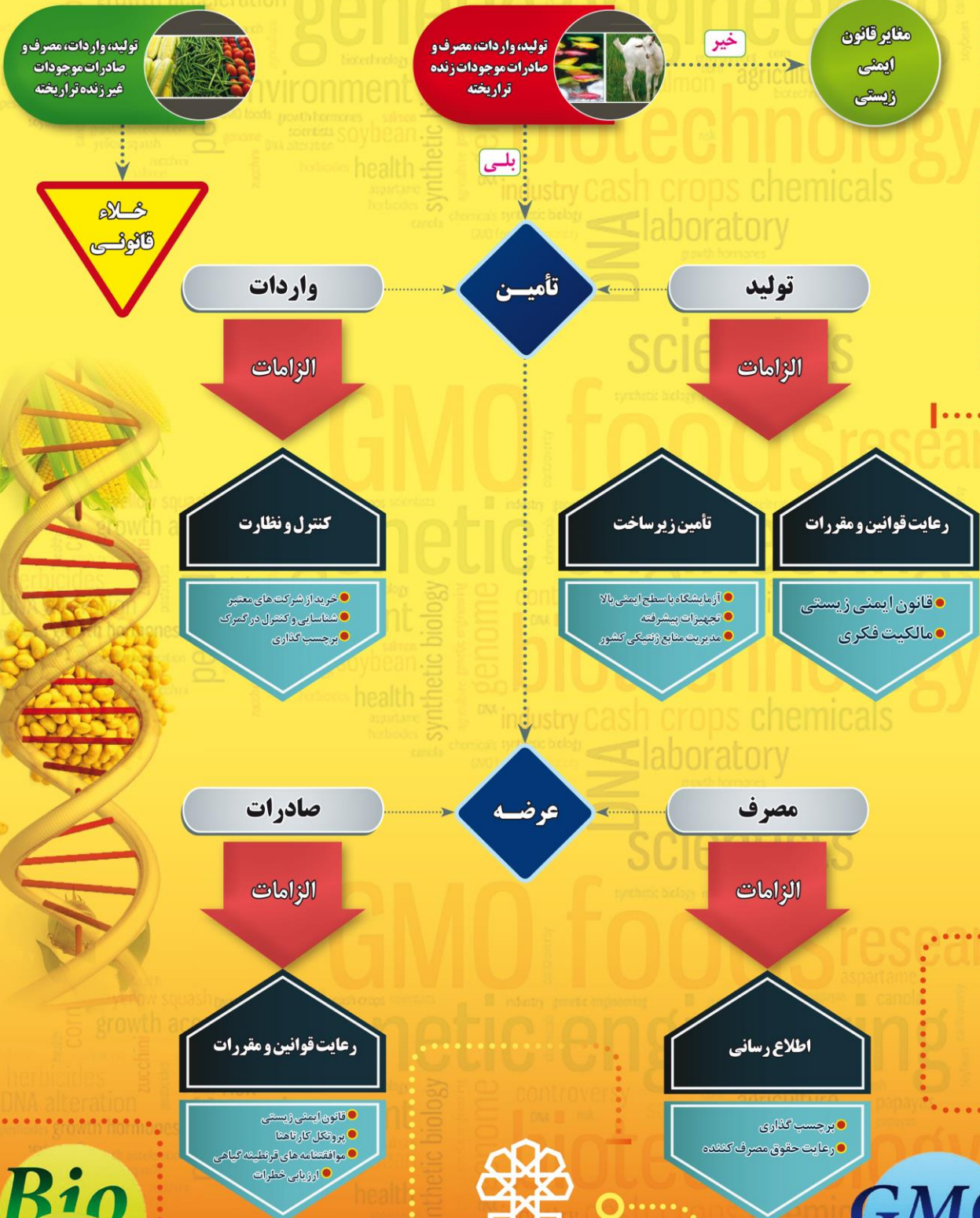
حد (آستانه):

درصد ماده GMO در يك محصول که بالاتر از آن، نیازمند برچسب گذاری است



مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

# سیاست ایران در خصوص محصولات تراریخته و چالش‌های پیش رو



مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی